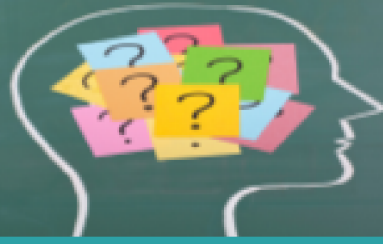

ZİHİNSEL YETERSİZLİK

Özel Eğitim Bölümü

Ocak 2023

HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREY;

Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan bireyi,

ORTA DÜZEY ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREY: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi,

AĞIR DÜZEY ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREY: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal, pratik uyum ve öz bakım becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle yaşam boyu süren, yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi

ÇOK AĞIR ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREY: Zihinsel yetersizliği yanında öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamayan, yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyi, ifade eder.

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ

Zihinsel yetersizliği olan çocukların ortak pek çok özelliği olmakla birlikte her çocuk parmak izi kadar farklıdır.

DİKKAT : Zihinsel yetersizliği olan bireylerde dikkat problemleri çok sık görülmektedir. Öğrenme güçlüklerinin önemli bir bölümü dikkatlerinin kısa ve dağınık olmasından kaynaklanmaktadır.

HAFİZA : Zihinsel yetersizliği olan bireyler çoğunlukla görsel ve işitsel algıları zayıf olduğundan dolayı hatırlamadı güçlük çekerler. Hafıza ile ilgili yaşadıkları en önemli problem öğrenilen bilgileri kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe aktarmada güçlük yaşamalarıdır. Genelleme yapmakta zorlanırlar. Kazandıkları bilgileri ilişkilere göre gruplamada güçlük çekebilirler.

AKADEMİK BAŞARI: Somut kavramları soyut kavramlara göre daha kolay öğrenirler, zaman kavramının öğrenilmesinde güçlük yaşarlar başarının yavaş olduğu alanlar daha çok okuma yazma okuduğunu anlama temel matematik becerilerinde görülmektedir.

Dil gelişimi: Zihinsel yetersizliği olan çocukların dil ve konuşma gelişimindeki güçlükler şöyle sıralanabilir: Gecikmiş konuşma ,Ses üretim bozukluğu, tonlama ve vurgulama sınırlılıkları, kekemelik ve artikülasyon ,alıcı dil ve ifade edici dil becerilerinde sınırlılıklar , Sınırlı sözcük dağarcığı ,Konuşmayı başlatmada ve sürdürmede yaşanan güçlükler .

TANIM: Zihinsel yetersizlik, hem zihinsel işlevde bulunma hem de pek çok günlük kavramsal, sosyal ve pratik becerileri içeren uyumsal davranışlarda önemli ölçüde sınırlılıklarla tarif edilen ve 18 yaşından önce ortaya çıkan bir yetersizliktir.

Bir çocuğa zihinsel yetersizlik tanısı konulabilmesi için geçerli olan üç koşul;

1. Zihinsel işlev düzeyinin ortalamasının altında olması: bir çocuğun zihinsel işlev düzeyinin ortalamasının altında olduğunun tespiti yapılan zeka testleri ile ortaya çıkarılır. Zeka testleri ile ölçülen zeka puanının 70 ZB altında olması ve 18 yaşından önce ortaya çıkması ile tanı konulur.
2. En az iki uyumsal beceride anlamlı düzeyde farklılık: uyumsal beceriler olarak adlandırılan alanların en az ikisinde olağan gelişim gösteren çocuklara göre anlamlı düzeyde farklılığın olması durumudur.

KAVRAMSAL BECERİLER;

Akıcı ve ifade edici dil Okuma yazma Para kavramı Kendini yönetme becerileri gibi beceriler

SOSYAL BECERİLER;

Kişiler arası ilişkiler Sorumluluk Benlik saygısı Kandırılabilirlik Kurallara uyma Yasalara uyma

PRATİK BECERİLER;

Günlük yaşam etkinlikleri - Yemek yeme - Tuvalet becerileri - Giyinme becerileri Günlük yaşamın araçlı etkinlikleri - Yemek hazırlama - Ev bakımı - Ulaşım - İlaç alma kullanma Uğraşı becerileri Güvenli ortamlar sağlama

3. 18 yaşından önce ortaya çıkma: Gelişim dönemi doğumdan 18 yaşa kadar olan dönemdir. Yukarıda belirtilen iki durum doğumdan 18 yaşına kadar ortaya çıktığında zihinsel yetersizlik olarak adlandırılır.

HAZIRLAYANLAR
ARİFE UÇKUN ANAZ
SELÇUK ALBAN

<http://aksarayram.meb.k12.tr>

Fatih Mah. 4139 Sk. No11

0(382)212 5737

SOSYAL VE DUYGUSAL ÖZELLİKLERİ: Sosyal ilişki kurma ve sürdürmede güçlükler • Sosyal ipuçlarını ve duyguları anlama ve yorumlamada sınırlılıkları • Sosyal ilişkilerde grup üyelerine bağımlılık • Sosyal grup rollerine uygun davranışlar sergileyememe • Duygu ve düşünceleri anlama, duyguların farkındalığı ve duyguları ifade etme güçlükleri şeklinde sıralanabilir.

DAVRANIŞSAL ÖZELLİKLERİ: Olağan gelişim gösteren çocuklarda olduğu gibi özel gereksinimli çocuklar da bazı problem davranışlar sergileyebilirler; elini ağzına alma, yemek yememe, bağırma, ağlama, kendine zarar verme, başkasına zarar verme gibi pek çok davranış sergiliyor olabilirler. Çocuğunuz bu davranışları zihinsel yetersizliği olduğu için sergilemez. Bu davranışları doğuştan getirmemiştir. Her çocukta olduğu gibi zihinsel yetersizliği olan çocuklar da problem davranışları öğrenirler. Ancak zihinsel yetersizliği olan çocuklarda problem davranışlar, sahip oldukları dikkat, sosyal uyum becerilerindeki ve iletişim becerilerindeki sınırlılıklardan dolayı daha sık ve yoğun yaşanıyor olabilir. Zihinsel yetersizliği olan çocukların davranışsal güçlükleri şöyle sıralanabilir:

Kendi yaşına, cinsiyetine, bulunduğu ortama ve toplumsal yapıya uygun davranışları öğrenme güçlükleri • Bir nesne, etkinlik, kişi elde etmek ya da bunlardan kaçmak, kaçınmak amaçlı problem davranışlar sergileme • Sergilenen olası problem davranışlardan dolayı toplumsal uyumun sınırlanması şeklinde sıralanabilir.

AILELERE ÖNERİLER

Özel gereksinimi olan bir çocuğın anne babası olmak pek çok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Hayal kırıklığı , utanma, kızgınlık, çaresizlik, suçluluk duyma gibi duyguları yaşamak, çocuğunuzun bu durumunu olduğu gibi kabul etme sürecinde normal bir durum olarak görülür. Bu gerçeği en kısa sürede kabul edip duruma başarılı bir şekilde adapte olmanız ve yaşamınızı bu gerçeğe göre yeniden şekillendirmeye çalışmanız kolay değildir, ancak bu gerçeği kabullenmek ne kadar zor olursa olsun ailenin ve çocuğın mutluluğu ve çocuğın gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bu durumlarla baş ederken anne ve baba olarak sizlere bazı tavsiyelerimiz olacak;

- Çocuğunuzun özelliklerini tanıyın,
- Durumunu kabullenin,
- İlgisiz kalmayın, ama onun yapabileceği işleri de onun yerine yapmayın,
- Çocuğunuzun normal çocuklarla, diğer kardeşleri ile asla kıyaslamayın,
- Onu özründen dolayı, hiç bir zaman suçlamayın, aşağılamayın,
- Sağlığı için koruyucu önlemler alın,
- Beslenmesine dikkat edin,
- Çocuğunuza gördüklerini, düşündüklerini anlatması için fırsatlar verin, yaratın,
- Yanlış” ve “doğru” kavram ve davranışlarını verirken baskıcı olmayın, Olumlu ödüller (aferin, çok güzel vb.) verin.

AILELERE ÖNERİLER

- Çocuğunuz ile ilişkili olanlarla (Öğretmen, Rehber Öğretmen, Doktor...vb.) öz bakım becerilerini kazanmalarında sürekli işbirliği yapın.
- Çocuğunuzun fiziksel ve sosyal ortamlardan uzak tutmayın, eve kapatmayın, alışveriş merkezlerine ev gezilerine, parka götürün, birlikte vakit geçirmeye zaman ayırın.
- Çocuğunuza anne-baba olarak her zaman tutarlı davranın.
- Çocuğunuz istenmeyen davranışı yaptığında kesinlikle çocuğunuza fiziksel ceza vermeyin.
- Çocuğunuzun engeli hakkında bilgi sahibi olun, böylece çocuğunuza nasıl davranacağımızı, nasıl yardımcı olacağımızı bilirsiniz ve ona göre hareket edersiniz.

ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER

- 1.Özel gereksinimli bireyler geç ve güç öğrendikleri gibi çabuk unutulurlar. Bu çocukların eğitim ve öğretiminde en aza indirilmiş bilgi ve beceriler üzerinde sık tekrara önem verin.
- 2.Dikkat süreleri kısa ve dağınıktır. Sık sık dikkatlerini toplayacak hareketler yapın, ilgi duymadıkları konular üzerinde fazla durmamalı ve mümkün olduğu kadar dersleri somut biçimde vermeye çalışın.
- 3.Öğrencinizi tahtayı ve sizi rahat görebileceği şekilde sınıfın ön tarafına oturtmaya özen gösterin.
- 4.Öğrenciye her dersin konusu, süreci, beklentilerinizi açık net olarak ifade edin
- 5.Öğrencinizi grup çalışmalarına katılmaya teşvik edin.
- 6.Öğrenciye başarabileceği görev ve sorumluklar verin.
- 7.Öğrencinin soru sormasına, gerektiğinde konularının tekrar edilmesine fırsat tanıyın
- 8.Sınıf kurallarını belirleyin, sınıf kurallarını tek tek öğretin ve kuralların yazılı/görsel olarak yer aldığı bir pano hazırlayın.
- 9.Dersi anlatırken çok uzun ve karmaşık cümlelerden kaçının kısa ve öz bir şekilde konuları anlatın.
- 10.Öğrencinin okula uyumda yaşadığı güçlüklerin üstesinden gelmesi için okul rehber öğretmeni ve aile ile iş birliği yaparak alınacak önlemleri belirleyin.

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERİ YÖNLENDİRME VE YERLEŞTİRME

Rehberlik Araştırma Merkezlerinde, Zihinsel yetersizliği olan bireylerin, eğitsel değerlendirme ve tanınması yapılmaktadır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlarca zeka testleri yapılmakta, özel eğitim öğretmenleri tarafından akademik performansları değerlendirilmekte, sınıf öğretmenlerince doldurulan formlar, Özürlü Sağlık Kurulu Raporları, veli görüşme formları, gözlem ve görüşme kayıtları ile birlikte her bireye ait bir dosya oluşturulmakta ve oluşturulan dosya özel eğitim değerlendirme kurulunda değerlendirilerek birey ve velisinin hazır bulunduğu toplantıda birey için en uygun okul ve destek eğitim programına karar verilmektedir. Değerlendirme ve Yönlendirme raporları ile Eğitim Planları çıkartılarak velinin kendisine imza karşılığında teslim edilmektedir ya da bireyler e devlet üzerinden raporlarına ulaşmaktadırlar.

